

ріалами Звіту департаменту організації та здійснення контролю за використанням коштів державного бюджету в регіонах, затвердженого постановою Колегії Рахункової палати від 26.06.2002, № 13-2/ . – К.: Рахункова палата України. – 2002, вип. 10.// www.ac-rada.gov.ua.

3. Звіт про результати аудиту ефективності управління лісовими ресурсами Карпатського регіону/ Підготовлено департаментом контролю за використанням коштів державного бюджету в регіонах і затверджено постановою Колегії Рахункової палати від 19.08.2003, № 16-2/ – К.: Рахункова палата України. – 2004, вип. 1. http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/uk/publish/article/main?art_id=38974&cat_id=38962.

4. Бобко А.М. Про формування у складі державного бюджету України видатків на лісове і мисливське господарство та надходжень від його діяльності// Економіка України, № 5. – 2006. – С. 11-19.

5. Наказ Держкомстату України від 28.09.2005, № 290 "Про затвердження інструкції щодо заповнення форм державних статистичних спостережень з лісового та мисливського господарства". Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.10.2005, № 1198/11478// <http://zakon.rada.gov.ua>.

6. Закон України "Про рослинний світ", № 591-XIV, 09.04.1999// <http://zakon.rada.gov.ua>.

7. Закон України "Про мисливське господарство і полювання", № 1478-III, 22.02.2000// <http://zakon.rada.gov.ua>.

8. Лист Державної податкової адміністрації України від 18.01.02, № 445/5/18-2116 "Про збір за спеціальне використання лісових ресурсів".

9. Врублевська О.В., Сірко Н.І. Економічна оцінка недеревної лісової рослинності на території лісового фонду ДП "Бродівське лісове господарство"// *Наук. вісник УкрДЛТУ: Зб. науково-технічних праць.* – Львів: НЛТУ України. – 2006, вип. 16.5. – С. 131-137.

10. Холявка В.З. Коренева плата за деревину: інструмент лісової політики і екологізації лісового сектора економіки: Монографія. – Львів: ЛА "Піраміда", 2005. – 240 с.

11. Короткий довідник лісового фонду України за матеріалами обліку лісів станом на 1 січня 2002 р. – К.: Держком. ЛГ України, Ірпінь, 2003. – 149 с.

12. Воловецкая А. Короеды// *Бизнес.* – 2006, № 20. – С. 136-138.

13. Постанова Кабінету Міністрів України, № 44 від 20.01.1997 "Про затвердження такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні, і на живицю"// <http://zakon.rada.gov.ua>.

14. Постанова Кабінету Міністрів України, № 1165 від 28.07.2003 р. "Про застосування коефіцієнта до такс на деревину лісових порід, що відпускається на пні"// <http://zakon.rada.gov.ua>.

15. Закон України "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів", № 2860-IV, 08.09.2005 р.// <http://zakon.rada.gov.ua>.

16. Постанова Кабінету Міністрів України, № 174 від 21.02.2006 р. "Про плату за використання лісових ресурсів"// <http://zakon.rada.gov.ua>.

17. Наказ Держкомлісгоспу, № 418 від 19.09.2005 "Про механізми продажу необробленої деревини"// <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Наказ Держкомлісгоспу, № 264 від 30.11.2006 "Щодо вдосконалення механізмів продажу необробленої деревини"// <http://zakon.rada.gov.ua>.

19. Vrublevska O. Do liberal market reforms provide sustainable use of the nature capital fund in the Ukrainian Carpathians?// *European Association for Comparative Economics Studies (EACES) 9th Bi-Annual Conference: Development Strategies – A Comparative View.* University of Brighton (UK), September 7-9, 2006.// <http://www.brighton.ac.uk/bbs/eaces/papers/1e2.pdf>.

УДК 630*187 *Ст. наук. співроб. І.С. Нейко, канд. с.-г. наук – ДП Вінницька лісова науково-дослідна станція*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СВІЖИХ КЛЕНОВО-ЛИПОВИХ ТА ЛИПОВО-ЯСЕНЕВИХ ДІБРОВ СЛОБОЖАНСЬКОГО ЛІСОТИПОЛОГІЧНОГО РАЙОНУ

Наведено результати типологічних досліджень у Слобожанському лісотипологічному районі. Уточнено ареал поширення свіжих кленово-липових та липово-ясеневих дібров.

Ключові слова: лісотипологічний сектор, свіжі кленово-липові діброви, свіжі ясеневі-липові діброви, ареал.

Senior research officer I.S. Neyko – Vinnitsya Forest Research Station

Features of formation fresh maple-lime and ash-lime oak forests Slobozhanskiy tipological area

Results of typological researches in Slobozhanskiy tipological area are resulted. It is specified an area of distribution fresh maple-lime and ash-lime oak forests.

Keywords: typological sector, fresh maple-lime and ash-lime oak forests, area.

Згідно з сучасним лісотипологічним районуванням, на території України за кліматичними характеристиками та особливостями рельєфу місцевості виділені лісотипологічні області, райони та сектори. Для лісотипологічних районів визначені домінуючі (зональні) типи лісу. У Слобожанському лісотипологічному районі переважаючими є два типи лісу: свіжі липово-ясеневі та свіжі кленово-липові діброви, проте ареал їх поширення на даний час не встановлено [5, 6].

Мета роботи – уточнити поширення переважаючих свіжих кленово-липових та липово-ясеневих дібров Слобожанського лісотипологічного району.

Дослідження проводили на основі камеральних та польових робіт. За аналізом матеріалів лісовпорядкування та топографічних карт для кожного урочища встановлювали переважаючий тип лісу згідно з діагностичними ознаками та класифікаційним списком [4, 5]. Польові дослідження проводили відповідно до методичних рекомендацій Д.В. Воробйова та УкрНДЛГА [2, 8] із використанням системи типологічних профілів та макропрофілів. Пробні площі закладали згідно з загальноприйнятими стандартами (ОСТ 56-69-83). Грунтові розрізи описували за відомими методиками [7]. Гранулометричний склад визначали за Качинським із застосуванням пірофосфату натрію, кислотність – потенціометричним методом, вміст в ґрунтах рухомого фосфору та калію – за Чіріковим та Мачігінім, гумусу – за Тюріним, обмінного кальцію та магнію – із застосуванням оцтовокислого амонію [1].

Провідною діагностичною ознакою найбільш поширених свіжих ясеневоліпових та кленово-липових дібров є наявність чи відсутність у складі деревостану ясена. На основі таксаційних та картографічних матеріалів для більшості лісових урочищ на основі складу та продуктивності корінних деревостанів як провідних діагностичних ознак, визначено переважаючі типи лісу (табл. 1).

В межах регіону досліджень домінування свіжих кленово-липових дібров характерне для Дергачівського, Липецького та Південного лісництв Данилівського лісового господарства (урочища Крайне, Куряжанське, Великий ліс та ін.), Золочівського та Мерчанського лісництв Жовтневого лісового господарства (урочища Суботино, Хотич та ін.), Жовтневого лісництва Вовчанського лісового господарства (урочища Середне, Владицьке), Велико-Бурлуцького лісництва Куп'янського лісового господарства.

У результаті проведених нами досліджень, встановлено що межа між домінуючими свіжими кленово-липовими та ясеневоліповими дібровами проходить по умовній лінії через населені пункти: Сніжків – Валки – Мерчик – Вільшани – Пересічна – Пісочин – Харків – Вільхівка – Молодова – Старий Салтів – Гатище – Вовчанські Хутори – Юрченкове – Великий Бурлук – Григорівка (рис.).

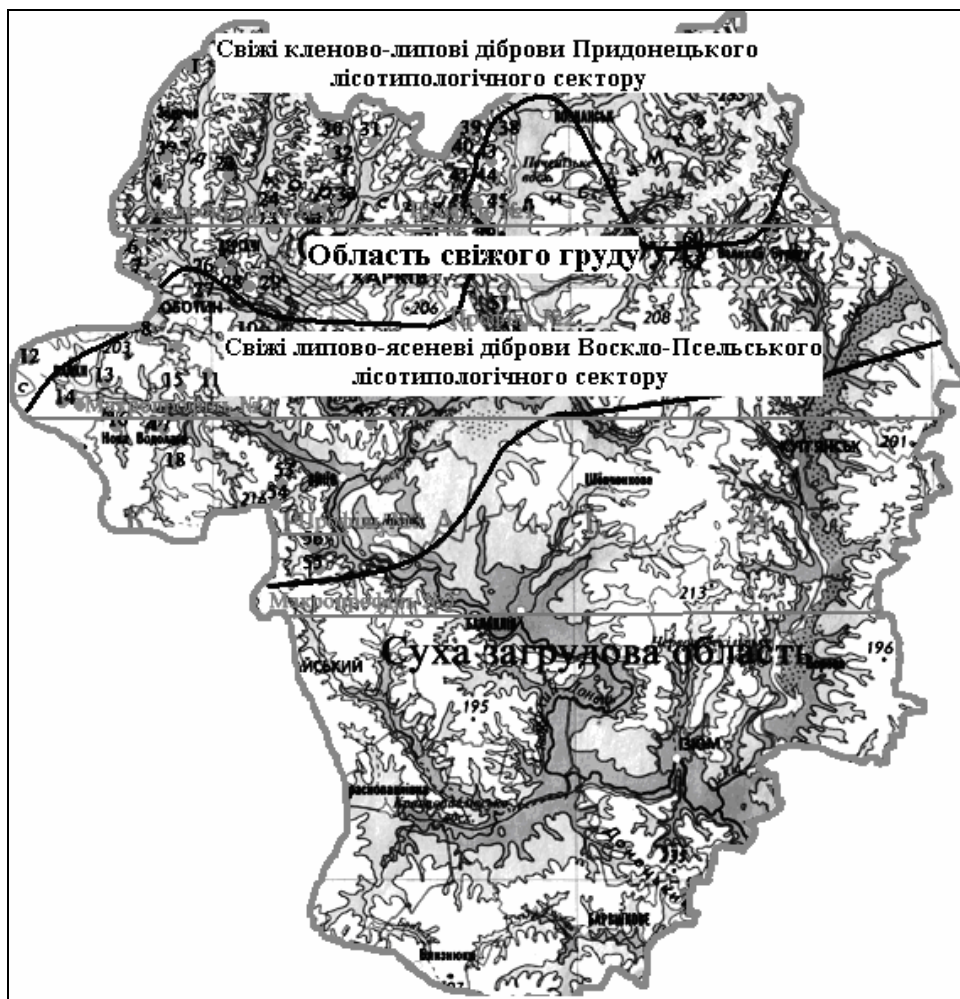
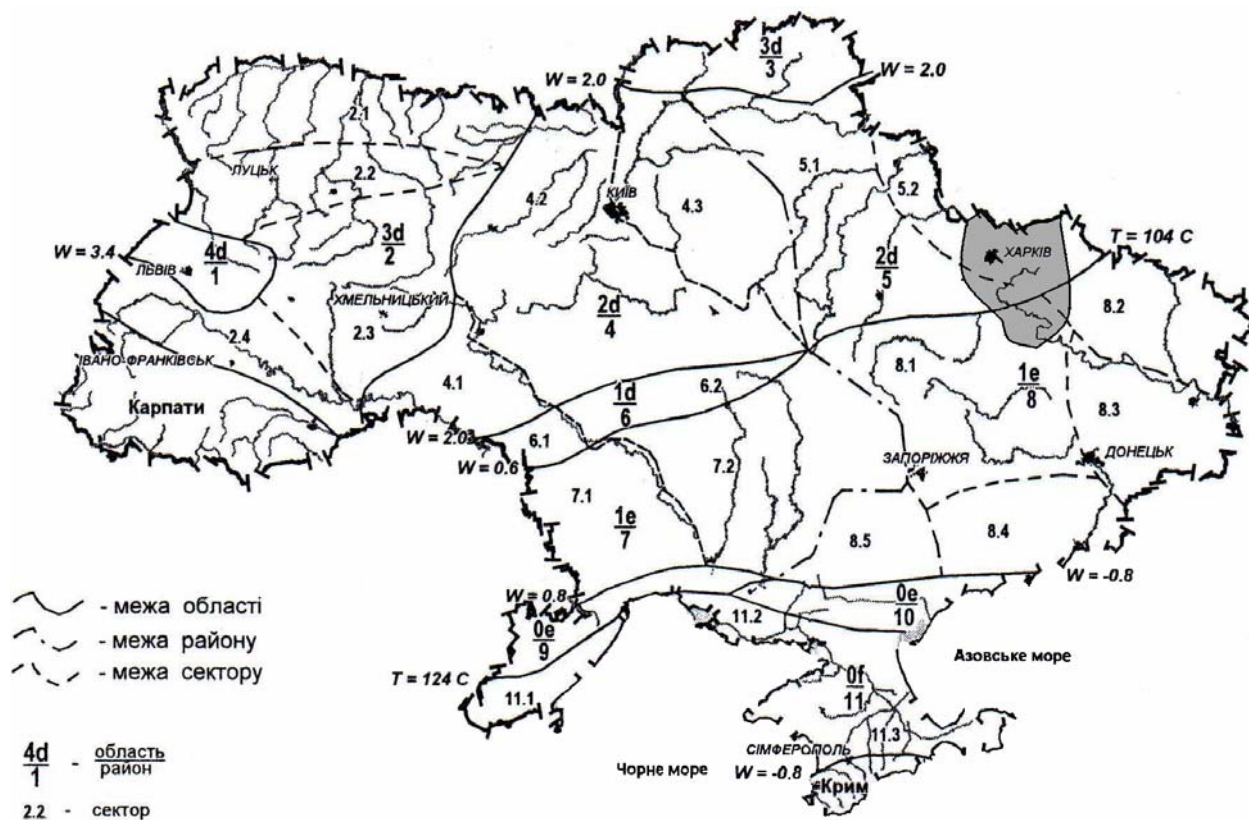

Рис. Лісотипологічне районування території України (темнішим кольором відмічено регіон досліджень) (ліворуч); поширення свіжих кленово-липових та ясененево-липових дібров (праворуч)

Табл. 1. Переважаючі типи лісу урочищ верхів'я басейну Сіверського Дінця

Держлісгосп	Урочище	№ урочища	Склад дубових насаджень плакорних (свіжих) типів лісу	Переважаючий тип лісу
Жовтневий	Суботино	2	10Д	D ₂ -кл-лД
	Сухий яр	18	10Д+Я	D ₂ -яс-лД
	Чорний ліс	19	10Д+Я	D ₂ -яс-лД
Данилівський	Пересічанська дача	26	10Д	D ₂ -кл-лД
	Великий ліс	35	10Д	D ₂ -кл-лД
Вовчанський	Середне	37	10Д	D ₂ -кл-лД
	Караван	48	10Д	D ₂ -кл-лД
	Печенізька дача	51	9Д1Я	D ₂ -яс-лД
Зміївський	Краснополянська дача	52	9Д1Я	D ₂ -яс-лД
	Водяне	56	9Д1Я	D ₂ -яс-лД
Скрипаївський	Краснополянська дача	57	9Д1Я	D ₂ -яс-лД
Чугуєво-Бабчанський	Печенізька дача	58	8Д2Я	D ₂ -яс-лД
	Чугуєво-Бабчанська дача	59	8Д2Я	D ₂ -яс-лД
Куп'янський	Посередне	60	10Д	D ₂ -кл-лД
	Великий ліс	62	10Д+Я	D ₂ -яс-лД
	Моначинівка	64	9Д1Я	D ₂ -яс-лД

Аналіз просторового поширення типів лісу вказує на те, що свіжі кленово-липові діброви переважають у Придонецькому лісотипологічному секторі (відроги Середньо-Російської височини), а свіжі ясеневі-липові діброви – у Ворскло-Псельському (південно-східна частина Полтавської рівнини). Такі закономірності поширення переважаючих типів лісу підтверджують доцільність виділення типологічних секторів на основі геоморфологічних особливостей території [3-5].

Більш детальна оцінка особливостей формування переважаючих типів лісу проведена на основі польових досліджень та аналізу лісових урочищ "Великий ліс" Данилівського дослідного лісового господарства (Придонецький лісотипологічний сектор) та "Чугуєво-Бабчанська дача" Чугуєво-Бабчанського лісового господарства (Ворскло-Псельський лісотипологічний сектор).

Урочище "Великий ліс", яке знаходиться в межах Середньоросійської височини, характеризується більш пересіченим рельєфом, інтенсивним розвитком гідрографічної мережі, значною крутизною схилів та високим ступенем ерозійної напруженості території. Розподіл території за земельними фондами вказує на те, близько половини території урочища припадає на присітковий та гідрографічний фонди (схили понад 3-9°), які характеризуються значною розвиненістю процесів площинної та лінійної ерозії (табл. 2).

Протяжність відносно плакорних ділянок (до 3°), на яких сформувалися свіжі кленово-липові діброви, становить до 1000 м. У складі плакорів відмічені ділянки зі схилами 3,5-6° частка яких становить 26 %.

Свіжі ясеневі-липові діброви, які домінують в урочищі "Чугуєво-Бабчанська" формуються на плакорах протяжність яких становить близько 2000 м. Ділянки місцевостей характерні відсутністю ділянок із схилами понад 3,5°. Частка схилів крутизною 3° становить близько 2 %.

Табл. 2. Характеристика рельєфу, та розподіл території урочищ за земельними фондами

Показник	Урочище "Великий ліс"	Урочище "Чугуєво-Бабчанська дача"
Загальна площа урочища, км ²	88,0	79,0
Глибина місцевого базису ерозії, м	110	97
Коефіцієнт розчленування території гідрографічною сіткою, км/км ²	0,57	0,30
Середня протяжність схилів, м	675	1658
Площа привододільного фонду, км ² /%	47,0	57,0
	53,0	72,0
Площа присіткового та гідрографічного фонду, км ² /%	41,	22,0
	47,0	28,0
Ступінь ерозійної напруженості	значна	слабка

При дослідженні ґрунтового покриву свіжих кленово-липових та ясеневоліпових дібров (обидва типи лісу представлені переважаючими темносірими лісовими ґрунтами) встановлено, що у свіжих кленово-липових дібровах гумусовий горизонт характеризується більш вираженими ознаками опідзолення. Проведений аналіз гранулометричного складу ґрунтів вказує на чітко виражені відмінності розподілу механічних фракцій в межах домінуючих типів лісу. Для свіжих кленово-липових дібров дольова участь фракцій піску є значно вищою, процеси переносу пилюватих та мулистих фракцій із гумусового в ілювіальний горизонт більш виражені. Якщо різниця між часткою тонкодисперсних фракцій гумусового та ілювіального горизонтів у свіжих кленово-липових дібровах становить близько 7 %, то у свіжих ясеневоліпових – 4 %. Істотність різниці середніх значень на 1 % рівні значущості встановлена для вмісту фракцій крупного піску в гумусово-ілювіальному горизонті (НІ) та карбонатній породі (Рк) ($F_{\phi} = 100, 252$; при $F_{1\%} = 99,1$). На 5 % рівні значущості достовірність різниці середніх значень є істотною для вмісту фракцій 1-0,25 мм та 0,25-0,05 мм у лесі, фракцій 0,01-0,005 мм – у гумусових горизонтах Н(е) (Не), ілювіальній породі (Р_і), фракцій 0,005-0,001 мм у горизонтах Р_і та Р_к, фракцій фізичної глини у горизонтах Н(е) (Не), НІ ($F_{\phi} = 21-87$; при $F_{5\%} = 19,0$).

Агрохімічний аналіз ґрунтів свіжих ясеневоліпових та кленово-липових дібров вказує на слабо виражені відмінності вмісту NPK, гумусу та обмінних кальцію і магнію в межах генетичних горизонтів окремих ґрунтових профілів. Істотність різниці середніх значень на 1 % рівні значущості за критерієм Фішера встановлена тільки для кислотності гумусового горизонту ($F_{\phi}=164$; при $F_{1\%}=99,1$), вмісту гумусу у горизонтах Н(е) (Не), НІ та наявності сполук натрію у Рк ($F_{\phi}=53,8, 25,5, 30,3$; при $F_{5\%}=19,0$). Достовірність різниці доведена на 5 % рівні значущості.

Висновки. Свіжі кленово-липові діброви формуються в умовах інтенсивного розвитку гідрографічної мережі, значної крутизни схилів і високого ступеня ерозійної напруженості території, які характерні для Придонецького лісотипологічного сектору Слобожанського лісотипологічного району. Свіжі

ясенево-липові діброви поширені в основному на плакорних ділянках місцевостей, які найбільш характерні для Ворскло-Псельського лісотипологічного сектору. Межа між даними типами лісу проходить по умовній лінії через населені пункти: Сніжків – Валки – Мерчик – Вільшани – Пересічна – Пісочин – Харків – Вільхівка – Молодова – Старий Салтів – Гатище – Вовчанські Хутори – Юрченкове – Великий Бурлук – Григор'ївка.

Грунтовий покрив свіжих кленово-липових та ясеневоліпових дібров представлений переважаючими темно-сірими лісовими ґрунтами. Для ґрунтів свіжих кленово-липових дібров ознаки опідзолення більш виражені. Це зумовлено вищою кислотністю їх гумусових горизонтів, активізацією процесів переносу гумусу і мулистих фракцій та зростанням дольової участі фракцій піску.

Література

1. Аринушкина Е.В. Руководство по химическому анализу почв. – М.: МГУ, 1970. – 487 с.
2. Воробьев Д.В. Методика лесотипологических исследований. – К.: Изд-во "Урожай", 1967. – 387 с.
3. Остапенко Б.Ф. Типологічна різноманітність лісів України. Лісостеп/ Харк. держ. аграр. ун-т. – Харків, 1977. – 128 с.
4. Остапенко Б.Ф., Федец И.Ф., Улановский М.С. Лесорастительное районирование и классификация типов леса Украины и Молдавии// Тр. Харьк. с.-х. ин-та. – 1978, т. 258. – С. 6-28.
5. Остапенко Б.Ф., Ткач В.П. Лісова типологія. Ч. 2. – Харків, Майдан, 2002. – 204 с.
6. Остапенко Б.Ф., Улановский М.С. Типологическое разнообразие лесов Украины. Степь/ Харьк. гос. аграр. ун-т. – Харьков, 1999. – 157 с.
7. Полупан Н.И., Носко Б.С., Кузьмичева В.П. Полевой определитель почв. – К.: Урожай, 1981. – 321 с.
8. Руководство по типологии лесов Украины: Отчет о НИР УкрНИИЛХА. – Харьков, 1973. – 91 с.

УДК 630*36(100)

*Доц. С.В. Маслай, канд. техн. наук – НАУ, м. Київ;
ст. викл. М.М. Борис; мол. наук. співроб. А.Я. Євтушенко –
НЛТУ України, м. Львів*

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ І ПАРАМЕТРИ КОЛІСНИХ ТРАКТОРІВ ДЛЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Обґрунтовується актуальність застосування колісних тракторів сільськогосподарського призначення у лісовому господарстві, а також розглядаються питання їх універсалізації.

Ключові слова: колісний трактор, експлуатаційні властивості, параметри, лісове господарство.

*Assist. prof. S.V. Maslaj – National agrarian university, Kyiv;
senior teacher M.M. Borys; junior research officer A.Ya. Yevtushenko –
NUFWT of Ukraine, L'viv*

Prospects of application and parameters of the wheeled tractors for forestry

In this article there is substantiated actuality of the wheeled tractors application of the agricultural setting in forestry, and the questions of their universality are also examined.

Keywords: wheel skidding tractors, exploitative properties, parameters, forestry.